שם פרטי: _____ שם משפחה: _____ כיתה: _____

פעיל וסביל: המרה ותפקיד בטקסט

דף עבודה

1 המירו לסביל. כתבו רק את הפועל החסר.

א. העירייה סגרה את הכביש. – הכביש _____ על ידי העירייה.

ב. הצוות שיפץ את האולם. – האולם _____ על ידי הצוות.

ג. המנהל הזמין את ההורים. – ההורים _____ על ידי המנהל.

ד. התלמידות כתבו את העיתון. – העיתון _____ על ידי התלמידות.

ה. החברה תפרסם את התוצאות. – התוצאות _____ על ידי החברה.

2 השלימו את הטבלה.

פועל פעיל	בניין	פועל סביל	בניין סביל
שבר			
שילם			
הלביש			
בישל			
הקטין			

3 פעיל או סביל?

א. התערוכה נפתחה אמש.

○ פעיל ○ סביל

ב. המתנדבים ארזו חבילות מזון.

○ פעיל ○ סביל

ג. הכרטיסים הודפסו מראש.

○ פעיל ○ סביל

ד. השחקנית התאמנה כל הבוקר.

○ פעיל ○ סביל

4 המירו מסביל לפעיל. כתבו את הפועל הפעיל החסר.

א. השיר הולחן על ידי מוזיקאי צעיר. – מוזיקאי צעיר _____ את השיר.

ב. הדוח נבדק על ידי המורה. – המורה _____ את הדוח.

ג. הפרסים יחולקו על ידי ראש העיר. – ראש העיר _____ את הפרסים.

ידיעה מן העיתון המקומי: הגשר נפתח*

1 | אתמול נפתח לתנועה הגשר החדש מעל הנחל. העבודות נמשכו שנתיים, והגשר נבנה בעלות גבוהה מן התכנון. בטקס הפתיחה נגזר סרט, והתושבים הוזמנו לחצות את הגשר ברגל.

4 | לפני כחודש התגלו בגשר סדקים קטנים. לדברי דובר העירייה, הסדקים תוקנו, ולא נמצאה כל סכנה. עם זאת, לא נמסר מי אחראי לטעות בבנייה. תושבים רבים ביקשו לדעת מדוע העבודות התעכבו.

* נכתב על ידי ערן כהן-שגיא, 2021. מתוך: «קול השכונה» – עיתון מקומי.

6 קראו את הידיעה «הגשר נפתח». ליד כל משפט כתבו «פעיל» או «סביל», והעתיקו את הפועל.

א. אתמול נפתח לתנועה הגשר החדש מעל הנחל.

ב. הגשר נבנה בעלות גבוהה מן התכנון.

ג. התושבים הוזמנו לחצות את הגשר ברגל.

ד. הסדקים תוקנו.

ה. לא נמסר מי אחראי לטעות בבנייה.

ו. תושבים רבים ביקשו לדעת מדוע העבודות התעכבו.

7 בידיעה «הגשר נפתח» יש משפטים סבילים רבים. מה אנחנו לא יודעים בגלל זה? הביאו משפט אחד מן הידיעה והסבירו מה המשפט הסביל מסתיר.

8 נכון או לא נכון? תקנו את המשפטים הלא נכונים.

א. בהמרה לסביל, הפועל עובר לזמן עבר. נכון / לא נכון

ב. במשפט סביל אפשר להשמיט את מבצע הפעולה. נכון / לא נכון

ג. «נכנס» הוא הסביל של «כנס». נכון / לא נכון

ד. בכתיבה רשמית ובחדשות משתמשים בסביל לעיתים קרובות. נכון / לא נכון

9 מיינו לפי הבניין הסביל.

נמכר | שולם | הוחלט | נגנב | צולם | הושלם

נפעל	פֻּעַל	הָפְעַל

10 **מנהל מפעל כתב: «נעשו טעויות בטיפול בפסולת.» כתבו את המשפט מחדש בפעיל, כהתנצלות כנה, והסבירו במשפט אחד מה השתנה.**

11 **המירו לסביל ושמרו על הזמן.**

משפט פעיל	הפועל הסביל
הצוות יבנה במה.	
המורה מסבירה את החומר.	
השכנים גידלו ירקות.	

12 **התאימו כל משפט סביל לתפקיד שלו בטקסט.**

טור א

1. «הארנק נגנב מן התיק.»
2. «התרופה פותחה אחרי שנים של מחקר.»
3. «הוחלט לבטל את הטיול.»
4. «המבקרים מתבקשים לא לגעת במוצגים.»

טור ב

- ☐ מי שעשה את הפעולה אינו ידוע
- ☐ לשון רשמית ומנומסת
- ☐ טשטוש האחראי להחלטה
- ☐ הדגשת התוצאה וההישג

13 **השלימו את הפועל הסביל בהווה (בניין פִּעֵל או הֻפְעַל).**

א. החדר כבר _____ . (סידר)

ב. הארוחה _____ מראש. (הכין)

ג. המכתב _____ אל ההנהלה. (הפנה)

תשובות – פעיל וסביל: המרה ותפקיד בטקסט

1 המירו לסביל. כתבו רק את הפועל החסר.

א. העירייה סגרה את הכביש. – הכביש **נסגר** על ידי העירייה.

ב. הצוות שיפץ את האולם. – האולם **שופץ** על ידי הצוות.

ג. המנהל הזמין את ההורים. – ההורים **הוזמנו** על ידי המנהל.

ד. התלמידות כתבו את העיתון. – העיתון **נכתב** על ידי התלמידות.

ה. החברה תפרסם את התוצאות. – התוצאות **יפורסמו** על ידי החברה.

2 השלימו את הטבלה.

פועל פעיל	בניין	פועל סביל	בניין סביל
שבר	**פעל**	**נשבר**	**נפעל**
שילם	**פיעל**	**שולם**	**פֻּעַל**
הלביש	**הפעיל**	**הולבש**	**הֻפְעַל**
בישל	**פיעל**	**בושל**	**פֻּעַל**
הקטין	**הפעיל**	**הוקטן**	**הֻפְעַל**

3 פעיל או סביל?

א. התערוכה נפתחה אמש.

○ פעיל ● **סביל**

ב. המתנדבים ארזו חבילות מזון.

● **פעיל** ○ סביל

ג. הכרטיסים הודפסו מראש.

○ פעיל ● **סביל**

ד. השחקנית התאמנה כל הבוקר.

● **פעיל** ○ סביל

4 המירו מסביל לפעיל. כתבו את הפועל הפעיל החסר.

א. השיר הולחן על ידי מוזיקאי צעיר. – מוזיקאי צעיר **הלחין** את השיר.

ב. הדוח נבדק על ידי המורה. – המורה **בדקה** את הדוח.

ג. הפרסים יחולקו על ידי ראש העיר. – ראש העיר **יחלק** את הפרסים.

6 **קראו את הידיעה «הגשר נפתח». ליד כל משפט כתבו «פעיל» או «סביל», והעתיקו את הפועל.**

א. אתמול נפתח לתנועה הגשר החדש מעל הנחל. ← **סביל – נפתח**

ב. הגשר נבנה בעלות גבוהה מן התכנון. ← **סביל – נבנה**

ג. התושבים הוזמנו לחצות את הגשר ברגל. ← **סביל – הוזמנו**

ד. הסדקים תוקנו. ← **סביל – תוקנו**

ה. לא נמסר מי אחראי לטעות בבנייה. ← **סביל – נמסר**

ו. תושבים רבים ביקשו לדעת מדוע העבודות התעכבו. ← **פעיל – ביקשו**

7 **בידיעה «הגשר נפתח» יש משפטים סבילים רבים. מה אנחנו לא יודעים בגלל זה? הביאו משפט אחד מן הידיעה והסבירו מה המשפט הסביל מסתיר.**

תשובה אפשרית: הסביל מסתיר מי ביצע את הפעולות ומי אחראי. למשל: «לא נמסר מי אחראי לטעות בבנייה» – לא ברור מי היה צריך למסור את המידע ומי טעה; «הסדקים תוקנו» – לא נאמר מי תיקן ומתי.

8 **נכון או לא נכון? תקנו את המשפטים הלא נכונים.**

א. בהמרה לסביל, הפועל עובר לזמן עבר. **לא נכון** – הזמן נשמר: «יפרסם» הופך ל«יפורסם»

ב. במשפט סביל אפשר להשמיט את מבצע הפעולה. **נכון**

ג. «נכנס» הוא הסביל של «כנס». **לא נכון** – «נכנס» הוא פועל פעיל בבניין נפעל; לא כל פועל בנפעל הוא סביל

ד. בכתיבה רשמית ובחדשות משתמשים בסביל לעיתים קרובות. **נכון**

9 **מיינו לפי הבניין הסביל.**

נפעל	פֻּעַל	הֻפְעַל
נמכר, נגנב	שולם, צולם	הוחלט, הושלם

10 **מנהל מפעל כתב: «נעשו טעויות בטיפול בפסולת.» כתבו את המשפט מחדש בפעיל, כהתנצלות כנה, והסבירו במשפט אחד מה השתנה.**

תשובה אפשרית: למשל: «אנחנו, הנהלת המפעל, טעינו בטיפול בפסולת, ואנו מתנצלים.» במשפט הפעיל ברור מי אחראי לטעות, ולכן ההתנצלות נשמעת כנה יותר.

11 **המירו לסביל ושמרו על הזמן.**

משפט פעיל	הפועל הסביל
הצוות יבנה במה.	**תיבנה**
המורה מסבירה את החומר.	**מוסבר**
השכנים גידלו ירקות.	**גודלו**

12 התאימו כל משפט סביל לתפקיד שלו בטקסט.

טור א	טור ב
1. «הארנק נגנב מן התיק.»	**1** מי שעשה את הפעולה אינו ידוע
2. «התרופה פותחה אחרי שנים של מחקר.»	**4** לשון רשמית ומנומסת
3. «הוחלט לבטל את הטיול.»	**3** טשטוש האחראי להחלטה
4. «המבקרים מתבקשים לא לגעת במוצגים.»	**2** הדגשת התוצאה וההישג

13 השלימו את הפועל הסביל בהווה (בניין פָּעַל או הִפְעִיל).

א. החדר כבר **מסודר**. (סידר)

ב. הארוחה **מוכנה** מראש. (הכין)

ג. המכתב **מופנה** אל ההנהלה. (הפנה)

✏️ **תרגול נוסף משלי: כתבו שלושה משפטים או דוגמאות משלכם לנושא של הדף, ובדקו אותם עם חבר או חברה.**